

Nhà văn Đỗ Văn Trọn, ở phương xa, không về kịp dự lễ tiễn biệt nhà báo Nguyễn Xuân Nam.

Ông viết bài này như một kỷ niệm, một điều văn gửi đến một tình thân, một người bạn quá vắng. Nén nhang lòng xin thắp lên bằng chữ nghĩa, tiễn biệt nhà báo Nguyễn Xuân Nam - người đã khuất bóng, nhưng nghĩa tình và dấu ấn vẫn còn lưu lại giữa đời.

Tiễn nhà báo Nguyễn Xuân Nam - một đoạn đường

Đỗ Văn Trọn

Tôi gặp Nguyễn Xuân Nam vào đầu thập niên 1980, khi vai trò của người cầm bút còn được trân trọng, khi chữ nghĩa chưa bị cuốn đi quá nhanh bởi vòng xoáy mưu sinh. Đó là thời mà làm báo không chỉ là nghề, mà là một cách đứng trước cộng đồng, một trách nhiệm âm thầm với tiếng Việt nơi xứ người.

Chúng tôi gặp nhau ở San Jose – thành phố còn trẻ trong đời sống người Việt hải ngoại, nhưng sớm trở thành một trung tâm sinh hoạt văn hóa, nghệ thuật và truyền thông. Nơi đây, lớp người cầm bút của chúng tôi tụ lại, mang theo ký ức quê nhà, mang theo tiếng Việt còn nguyên trong lòng, và mang theo một nỗi lo chung: nếu không giữ chữ hôm nay, ngày mai sẽ mất.

Làm báo ở San Jose những năm ấy không hề dễ.

Áp lực đến từ nhiều phía.

Từ kinh tế – khi báo chí Việt ngữ phải tự xoay xở trong một thị trường nhỏ.

Từ cộng đồng – khi mỗi bài viết đều có thể chạm vào cảm xúc, quan điểm, hay vết thương chưa lành của người đọc.

Từ chính nghề nghiệp – khi sự thật và tình người nhiều lúc đứng ở hai đầu lựa chọn.

Chúng tôi học cách đi giữa những lần ranh đó, chậm rãi, dè dặt, nhưng không lùi bước.

Nguyễn Xuân Nam là một trong số rất ít người đủ kiên nhẫn và bản lĩnh để đi trọn con đường ấy.

Anh bắt đầu với báo Thị Trường Tự Do, rồi từng bước mở rộng con đường riêng, dựng nên nhật báo Cali Today và sau đó là truyền hình Cali Today. Anh không chỉ làm báo; anh xây một không gian cho tiếng Việt, cho người Việt, giữa lòng San Jose đang đổi thay từng ngày.

San Jose những năm làm báo đó là một thành phố vừa mở ra cơ hội, vừa chắt chứa áp lực.

Người Việt đến đông hơn.

Sinh hoạt cộng đồng phong phú hơn.

Nhưng cũng chính vì thế, áp lực đặt lên vai người làm báo ngày càng nặng.

Viết sao cho đúng?

Đúng sự thật, đúng lương tâm, mà vẫn không làm tổn thương thêm những mảnh đời đã quá nhiều đau bề.

Trong số những người Việt cầm bút, người viết được, viết có chiều sâu, viết có trách nhiệm, thật ra không nhiều.

Viết cho vui thì dễ.

Viết để tồn tại thì khó.

Viết để giữ được lòng tin của cộng đồng – càng khó hơn nữa.

Nguyễn Xuân Nam thuộc về số ít đó.

Anh làm việc lặng lẽ, bền bỉ, không ồn ào.

Có lúc tưởng chừng Cali Today không thể đứng vững.

Nhưng rồi tờ báo vẫn tồn tại, như chính con người anh: chậm, chắc, và không buông tay với nghề.

Những năm sau này, khi bệnh tật ập đến, Nam thay đổi nhiều.

Cơn đột biến nặng khiến anh nói khó, đi đứng khó, mọi sinh hoạt đều trở nên chậm chạp.

Có lúc, nhìn anh, tôi hiểu: để tiếp tục xuất hiện trước công chúng là một nỗ lực lớn.

Vậy mà anh vẫn cố.

Anh vẫn muốn gặp độc giả, muốn xuất hiện trên truyền hình, muốn được nói – dù từng chữ phải đi qua rất nhiều gian nan mới bật ra được.

Giọng nói không còn tròn, nhưng ánh mắt vẫn sáng.

Và trong ánh mắt ấy là một điều rất rõ: niềm vui còn được sống với nghề.

Giữa chúng tôi, những cuộc trò chuyện dần ít lời hơn.

Nhưng lại sâu hơn.

Có khi chỉ vài câu ngắn, vài giây im lặng, một cái gật đầu.

Đó là thứ ngôn ngữ của những người đã đi qua gần nửa thế kỷ chữ nghĩa, hiểu rằng không phải điều gì cũng cần nói ra thành lời.

Cách đây hai tuần, tôi đến tòa soạn Cali Today thăm Nam.

Hôm đó, anh nói rất nhiều.

Anh nói về truyền thông, về cộng đồng, về San Jose của những ngày đầu làm báo, về những áp lực mà chỉ người trong nghề mới hiểu.

Anh nhắc lại hơn bốn mươi năm chúng tôi đã cùng nhau theo đuổi nghề báo nơi xứ người – một con đường dài, nhiều thử thách, nhưng cũng đầy ân tình.

Khi rời tòa soạn, tôi mang theo một cảm giác lạ.

Không rõ ràng, không thành hình.

Chỉ là một linh cảm mơ hồ: hình như anh đang khép lại một đoạn đường.

Khi tin anh ra đi đến, tôi không bàng hoàng.

Nhưng tôi lặng người.

Một nỗi buồn chảy chậm, sâu, không ồn ào.

Tôi nghĩ đến những cơn đau bệnh tật anh phải chịu đựng mỗi ngày, và tự nhủ: thôi, anh đã được nghỉ ngơi.

Sự cống hiến của nhà báo Nguyễn Xuân Nam là điều không thể phủ nhận.

Anh là một phần ký ức của truyền thông Việt ngữ tại San Jose.

Nhìn quanh, những người đàn anh của chúng tôi đã lần lượt ra đi.

Nhìn lại thành phố này trong đêm,

đếm trên đầu ngón tay – không còn bao nhiêu người cầm bút.

Nhà báo Hạnh Dương cũng đã cao tuổi.

Tôi may mắn còn ở lại.

Nhưng tôi cũng hiểu, mình đang ở gần cuối cuộc chơi.

Thế gian rồi cũng đổi thay.

Quy luật đời người vẫn lặng lẽ vận hành, không chờ đợi ai.

Hôm nay, tôi tiễn một người bạn.

Tiễn một nhà báo.

Tiễn một đoạn đường của truyền thông Việt ngữ tại San Jose.

San Jose sẽ rất nhớ Nguyễn Xuân Nam.

Và tôi – một người bạn cũ –

xin cúi đầu tiễn anh,

mang theo trong lòng một khoảng lặng dài,

như một dấu chấm trầm cho một đời làm báo.

Đỗ Văn Trọn